

Kalendárium

osobností a událostí

na rok 2022

Európsky rok mládeže

Vyjednávači Európskeho parlamentu a Rady EÚ sa dohodli na tom, že rok 2022 bude Európskym rokom mládeže.

V priebehu roka bude Európska komisia koordinovať sériu činností a to v úzkom kontakte s europarlamentom, členským štátmi, regionálnymi a miestnymi orgánmi, mládežníckymi organizáciami

a samotnými mladými ľuďmi. *Európsky rok mládeže* odštartuje počas francúzskeho predsedníctva v Rade EÚ. Tento rok pôjde ruka v ruke s ozdravným plánom EÚ budúcej generácie, ktorá otvára perspektívy pre mladých ľudí, vrátane kvalitných pracovných miest a príležitostí na vzdelávanie a odbornú prípravu. V roku 2022 sa očakáva spustenie niekoľkých hlavných iniciatív, napr. na pomoc mladým ľuďom, ktorí nie sú zamestnaní, nevzdelávajú sa alebo neabsolvujú odbornú prípravu alebo si nevedia nájsť cestu na trh práce.

Matica slovenská vyhlásila rok 2022 za Rok odkazu štúrovcov

V tomto roku si pripomíname významné jubileá viacerých štúrovských básnikov a buditeľov ako Ján Francisci, Janko Kráľ, Ján Kalinčiak a ďalší. Mnohí z nich sú aj jednými zo zakladateľov a prvých členov Matice slovenskej a z toho titulu sa bude kultúrna, vedecká a osvetová činnosť MS v národnom kontexte niesť v znamení štúrovského odkazu.

Január

100. výročie narodenia *Eleny Čepčekovej* (26.1.1922)

Elena Čepčeková, rodným menom Kaššová, ktorá publikovala aj pod menom Elena Benešová, či pseudonymom Elena Hronská – významná slovenská prozaička, poetka a dramatička, autorka literatúry pre deti a mládež, so širokým tematickým a druhovým rozpätím. Jej knihy sú určené od najmenších čitateľov až po dospelých. Začínala ako učiteľka, potom bola úradníčka a neskôr sa stala redaktorkou časopisov *Zornička*, *Ohník* a *Slniečko*. Po roku 1968 sa začala venovať literárnej tvorbe profesionálne. Písala poéziu, veršovanú rozprávku, životopisnú epiku, klasickú aj modernú rozprávku, novelu a román. Je autorkou rozhlasových hier, bábkových hier, ale aj rozprávkových seriálov pre rozhlas a televíziu. Zaujal ju život v prírode, témy zo súčasnosti na dedine a v meste, prostredie rodiny, školy, internátu. K najznámejším dielam z jej pera určite patria najmä tie pre najmenších, ako napr. *Meduška*, *Slniečko na motúze*, *Konôpka*, *Výhovorka býva horká*, *Utopený mesiacik* a mnoho iných. K nášmu regiónu sa viaže pobytom v Malom Kiari. Z tohoto obdobia pochádza jej autobiografický román *Dievča z majera*.

Elena Čepčeková

Február

18.2.2022 – *Miroslav Pius* – 80 rokov

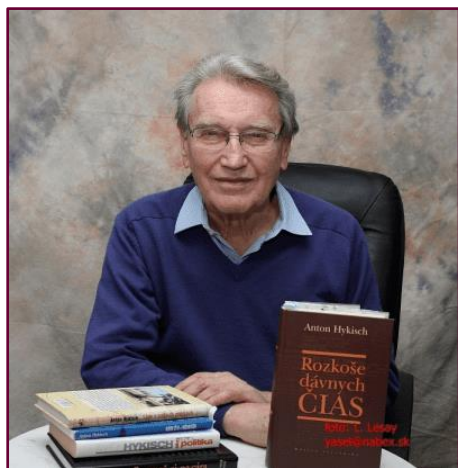
Miroslav Pius

Miroslav Pius – básnik, prozaik, esejista a autor odborných kníh, ktorý je úzko spätý s našim regiónom. Začiatky jeho profesionálneho pôsobenia sú spojené s niekdajším Československým rozhlasom v Bratislave. Za nesúhlas s okupáciou Československa v roku 1968 bol v období normalizácie prenasledovaný a bola mu znemožnená akákoľvek publikačná, či verejná činnosť. Po roku 1989 bol rehabilitovaný a mohol pôsobiť v rezortoch školstva a kultúry, či ako generálny riaditeľ

Národného osvetového centra v Bratislave. Neodlučiteľnou súčasťou jeho života je literárna tvorba. Píše eseje, poéziu, prózu, ale aj odbornú literatúru. Ako historik

a publicista sa venuje dokumentovaniu histórie rodného kraja, hlavne Požitia, Pohronia, Ponitria a Poiplia. Jeho zásluhou sa do povedomia verejnosti mohli zapísať významné archeologické nálezy z našej oblasti, ktoré majú celoeurópsky význam. Je autorom 26 publikácií. Sám sa považuje za regionálneho tvorca a jeho spisovateľským krédom je: „Povinnosťou spisovateľa je starať sa o ľudské duše, chváliť dobro....“

23.2.1932 – Anton Hykisch – 90 rokov

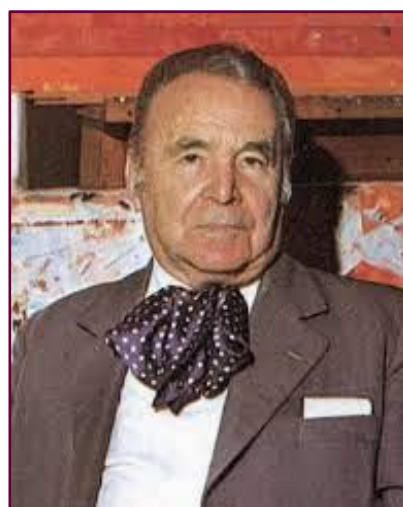

Anton Hykisch

Anton Hykisch – prozaik, dramatik, literárny kritik, publicista, autor kníh pre deti a mládež. Absolvent gymnázia v Leviciach, vyštudovaný ekonóm. Do literatúry vstúpil koncom päťdesiatich rokov. Ako príslušník tzv. *generácie 56* debutoval románom *Krok do neznáma*, ktorý bol cenzúrou zakázaný a vyšiel až o štyri roky neskôr. Po viacročnej časopiseckej príprave prichádza s novelou *Sen vchádza do stanice*, ktorý naplno rozbieha jeho literárnu dráhu. Jeho tvorba je rozmanitá, je autorom románov, esejí, poviedok, literatúry faktu, cestopisov, rozhlasových hier a rozprávok pre deti. Z regionálneho hľadiska je zaujímavé jeho dielo s tematikou výstavby jadrovej elektrárne *Atómové leto*, ktorého námet čerpal v Levickom okrese.

120. výročie narodenia Ľudovíta Fullu (27.2.1902)

Ľudovít Fulla – slovenský maliar, grafik, ilustrátor, scénograf a výtvarný pedagóg. Je považovaný za jedného zo zakladateľov moderného maliarstva a grafiky na Slovensku. Dlhé roky pôsobil ako pedagóg. Popri pedagogickej činnosti sa venoval maliarstvu, grafike, kresbe, knižnej ilustrácii a tvorbe scén k divadelným inscenáciám. Hlavným zdrojom inšpirácie mu bolo slovenské ľudové umenie a folklór. Z umeleckých smerov ovplyvnil maliara predovšetkým kubizmus. Jeho diela ospevujú radosť zo života, vyžarujú pohodu a šťastie. Typické pre jeho tvorbu sú teplé farby, najmä žltá a červená. Ako ilustrátor sa zapísal do povedomia výtvarným spracovaním ľudových rozprávok Pavla Dobšinského. Jeho umelecká činnosť slávila úspech aj v zahraničí, nakoľko vystavoval v mnohých metropolách. Ako jeden z mála

Ľudovít Fulla

umelcov daroval štátu rozsiahlu časť svojho diela, ktorá je vystavená v galérii Ľudovíta Fullu v Ružomberku, ktorá bola verejnosti sprístupnená v roku 1969. V roku 1963 si za svoju prácu vyslúžil titul národný umelec.

Marec

17.3.1937 – Daniel Šovc – 85 rokov

Daniel Šovc – básnik, spisovateľ, publicista, evanjelický a. v. farár, rodák z Bátoviec. Pôsobil ako evanjelický farár na Devičí, v Hronseku a v Banskej Štiavnici. Do povedomia literárnej verejnosti vstúpil už v druhej polovici 50. rokov minulého storočia, keď písal pod rôznymi pseudonymami. Vlastným menom sa pod svoje verše, poviedky, recenzie a publicistické články podpisuje od čias farárskeho pôsobenia na Devičí (1969). V júli 1989 bol signatárom dokumentu *Niekoľko viet*. Vo svojej tvorbe sa snaží nadväzovať na odkaz štúrovskej generácie, čo sa odzrkadľuje aj v jeho básnických zbierkach. Je významnou spisovateľskou osobnosťou levického regiónu.

80. výročie prvého transportu slovenských Židov do Osvienčimu (25.3.1942)

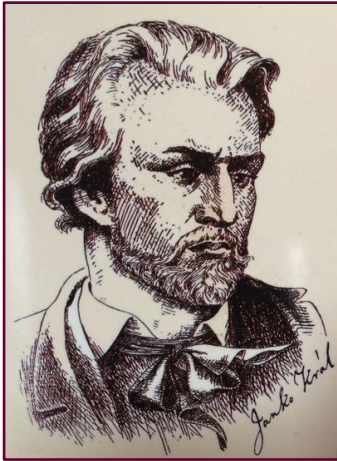
Tento rok si pripomíname smutné 80. výročie prvej deportácie Židov zo Slovenska do vyhladzovacieho tábora v Osvienčime.

V domnienke, že idú za prácou boli do popradských kasární priväzané a zhromažďované dievčatá z celého východného Slovenska a v pamätný deň 25. marca 1942 bol vypravený v Poprade vlak, čo ťahal vagóny určené pre dobytok a v nich 1000 dievčat putovalo do vyhladzovacieho tábora v Osvienčime, a z ktorého

sa tam živých dostalo 999. Bol to prvý kompaktný židovský transport, za ktorým nasledovalo ešte niekoľko ďalších. Do konca vojny v Osvienčime zahynulo viac ako 70 000 židovských občanov deportovaných zo Slovenska.

Apríl

200. výročie narodenia Janka Kráľa (24.4.1822)

Janko Kráľ je často označovaný ako básnik-búrlivák. Bol slovenský národný buditeľ, predstaviteľ romantizmu a jeden z najvýznamnejších a najradikálnejších básnikov štúrovskej generácie. Jeho poézia sa začleňuje do pozícií tvorby celoeurópskeho romantizmu. L. Štúr ho označil za najtalentovanejšieho básnika. Povahou predstavoval buriča revolucionára, jeho dielo malo emotívny a myšlienkový náboj. Napíňal predstavu rodeného básnika. Jeho poéziu, plnú revolučných a liberálnych názorov však vnímal ľud kontroverzne. Pre príznačné nekonformné postoje a nepredvídateľné správanie mu prischla prezývka „divný Janko.“

Janko Kráľ

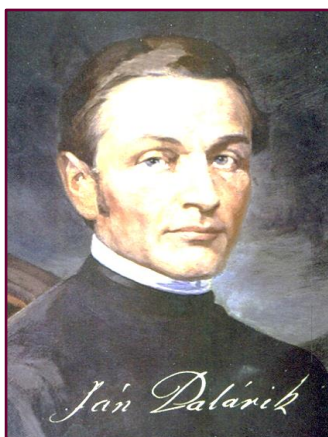
150. výročie narodenia Ľudmily Podjavorinskej (26.4.1872)

Ľudmila Riznerová-Podjavorinská – slovenská prozaička, poetka, autorka lyricko-epických i epických básní – „dievča, ktoré zveršovalo detstvo“. Celý svoj život zasvätila literatúre. Jej literárny záber je naozaj široký. Písala pre deti aj dospelých. Popularitu si však získala hlavne tvorbou pre deti, pre ktoré napísala množstvo nesmrteľných kníh obľúbených až dodnes, napríklad *Čin – Čin*, *Žabiatko*,

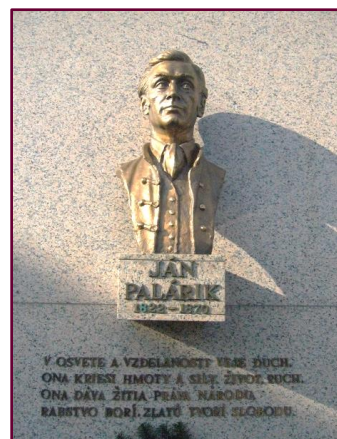

Do školy, *Zajko Bojko*, *Už ho vezú* a mnoho ďalších. Je považovaná za zakladateľku modernej detskej literatúry na Slovensku. Svojou tvorbou sa od začiatku radí do obdobia realizmu. Patrí medzi slovenské spisovateľky, ktoré v druhej polovici 19. storočia pozdvihli ženskú slovenskú literárnu tvorbu na profesionálnu úroveň. V roku 1947 ako prvá žena v Československu získala titul národnej umelkyne.

200. výročie narodenia Jána Palárika (27.4.1822)

Ján Palárik (pseudonymy Beskydov, Ján Beskydov, Paliarik Ján) – významný slovenský spisovateľ, dramatik, publicista, katolícky kňaz a agilný organizátor národného a literárneho života, patrí medzi najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej drámy 19. storočia. Do povedomia sa dostal predovšetkým ako významný autor divadelných hier, čo ho robí priekopníkom divadla a divadelníctva na Slovensku. Jeho diela verne opisujú dobovú atmosféru, čím sú

dôležitým prínosom pre pochopenie doby v ktorej žil. Okrem divadelných hier sa venoval aj publicistike a písaniu učebníc. Spolupracoval pri zakladaní Matice slovenskej a taktiež sa aktívne venoval organizovaniu národného školstva a osvety.

Motto J. Palárika – „*Národ, vlasť a osveta*“ je dôležitým aj pre dnešnú dobu.

100. výročie narodenia Kláry Jarunkovej (28.4.1922)

Klára Jarunková – slovenská novinárka, prozaička a autorka literatúry pre deti a mládež. Jedna z najprekladanejších slovenských spisovateľov druhej polovice 20. storočia. Jej diela vyšli takmer v štyridsiatich jazykoch v Európe a vo svete a tým sa stala našou najpredávanjšou autorkou. Svoju literárnu kariéru

odštartovala písaním reportáží, satirických čít a poviedok do rozhlasu, do časopisov a denníkov.

Hrdinský zápisník je prvou knihou z jej pestrej knižnej tvorby. Okrem detských rozprávok sa venovala písaniu dievčenských románov, náučno-poznávacej a cestopisnej literatúre. Diela ako *Jediná* a *Brat mlčanlivého Vlka* sa vďaka 70 prekladom stali súčasťou *zlatého fondu svetovej literatúry pre deti a mládež*.

Jún

200. výročie narodenia Jána Francisciho (1.6.1822)

Ján Francisci (pseudonymy Janko Rimavský, Slavofub, Vratislav Rimavský a iné) – slovenský básnik, prozaik, prekladateľ, publicista a politik, spolupracovník Ľudovíta Štúra. Za svoj aktívny život toho stihol naozaj veľa. Angažoval sa v kultúrnom, politickom a spoločenskom dianí svojej doby. Organizoval národné gardy, následkom čoho sa dostal do väzenia a po prepustení bol kapitánom slovenského dobrovoľníckeho oddielu. Pôsobil ako župný komisár v Debrecíne, bol radcom kráľovskej miestodržiteľskej rady. Angažoval sa v školstve ako námestník profesora na katedre Reči a literatúry a neskôr ako hlavný dozorca vyššieho gymnázia v Revúcej. Istý čas pracoval ako šéfredaktor *Pešťbudínskych vedomostí*. Od založenia Matice slovenskej bol jej doživotným čestným podpredsedom. Okrem toho sa venoval literárnej tvorbe. Jeho diela patria k jedným z prvých diel písaných v štúrovskej slovenčine. Písal vlastenecké aj lyrické básne, balady, zbieral slovenské ľudové rozprávky a ako prvý ich aj začal vydávať. Vydal aj vlastné zbierky povestí.

14.6.1942 – Mila Haugová – 80 rokov

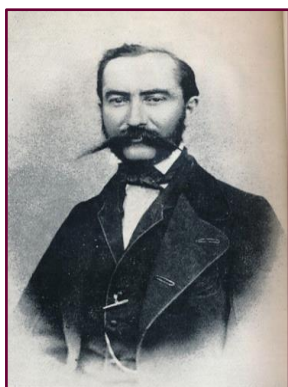
Mila Haugová

Mila Haugová (pseudonym Mila Srnková) – slovenská poetka a prekladateľka, osobnosť nášho regiónu, pretože tu strávila detstvo a mladosť. Vyrastala na vidieku neďaleko Levíc a je absolventkou levického gymnázia. Je jednou z najproduktívnejších a najinšpiratívnejších slovenských poetiek. Zároveň je našou najprekladanejšou poetkou do angličtiny a zrejme aj najprekladanejšou poetkou píšucou po slovensky vôbec. Značnú časť jej diela okrem vlastnej tvorby tvoria aj preklady a prebásnenia autorov a autoriek 20. storočia. Svoje diela v počiatkoch publikovala časopisecky. Knižne debutovala relatívne neskoro. Jej básnické zbierky prinášajú do slovenskej poézie svojský pohľad na ženy, ktoré sú hlavnou témou jej básní. Patrí medzi výrazné talenty ženskej poézie.

August

200. výročie narodenia Jána Kalinčiaka (10.8.1822)

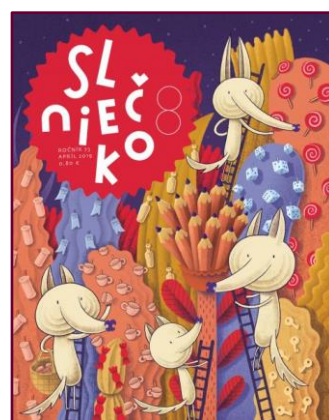
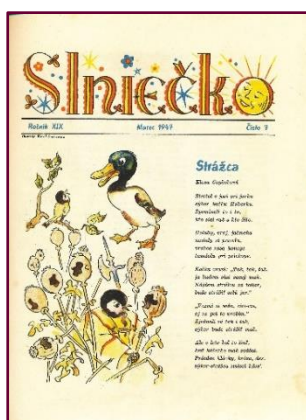
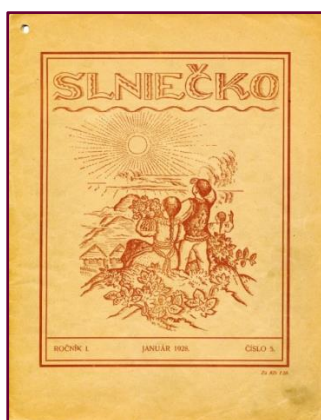

Ján Kalinčiak

Ján Kalinčiak - slovenský spisovateľ, literárny kritik a pedagóg. Svojou tvorbou sa radí do obdobia slovenskej romantickej literatúry. Najväčší vplyv na jeho osobné a literárne formovanie mali štúrovci, ale hlavne samotný Ľ. Štúr. Spočiatku písal v češtine, no neskôr sa preformoval a svoje diela písal v slovenčine. Hlavnú časť jeho diela tvorí prozaická tvorba, ktorá je najrozsiahlejšou a zároveň najvýznamnejšou časťou slovenskej romantickej prózy. Taktiež zapisoval slovenské ľudové rozprávky a prekladal. Kalinčiak bol jednou z najvyhranenejších osobností štúrovskej generácie, aktívne sa zúčastňoval na tvorbe a formovaní slovenského národného života i na upevňovaní povedomia národnej súdržnosti.

September

95. výročie vzniku detského časopisu *Slniečko* (1927)

Slniečko je najstarší slovenský umelecký mesačník pre deti. Vo svojich začiatkoch priamo nadväzoval na časopis *Včielka*. V rokoch 1927–1950 vychádzal ako mesačník, ale po tomto roku z politických dôvodov bolo jeho vychádzanie pozastavené. Až v roku 1969 ho opäť obnovili a vychádza až dodnes, čo svedčí o jeho obľúbenosti. V počiatkoch mal pedagogicko-didaktický charakter, no postupne sa preformoval na umelecký. Zameraný je na pôvodnú slovenskú tvorbu, ale aj na svetovú klasickú a súčasnú literatúru. Svoje zastúpenie tu má ľudová a autorská rozprávka, povesť, poézia, kreslený seriál, literárne doplnovačky a priestor dostáva aj tvorivosť samotných detí. Zárukou kvality sú aj redaktori, ktorí v ňom pracovali a pracujú. Medzi nimi sú známe mená literárnych a ilustrátorských osobností ako J.C. Hronský, J. Horák, M. Rázusová-Martáková, O. Sliacky, M. Cipár, S. Mydlo a mnoho ďalších. Patrí do kategórie rodinného detského časopisu a teší sa všeobecnej obľube.

November

115.výročie narodenia a 20.výročie úmrtia Astrid Lindgrenovej

(14.11.1907-28.1.2002)

Astrid Lindgren

Astrid Lindgrenová – švédka spisovateľka, ktorá písala romány, poviedky, divadelné hry, poéziu, filmové a divadelné scenáre, ale do povedomia čitateľskej verejnosti sa zapísala hlavne ako detská spisovateľka. Úspech a slávu jej priniesla kniha *Pipi Dlhá Pančucha*, ktorá si našla svojich čitateľov po celom svete. Je držiteľkou ceny *Hansa Christiana Andersena*, ktorá je považovaná za najvyššie možné ocenenie autorov detských kníh. Jej knihy boli preložené do 70 jazykov v 100 krajinách sveta. Okrem

toho, že bola spisovateľkou, angažovala sa aj vo verejnom živote. Podporovala práva detí a menšín a zároveň jej nebola ľahostajná ani téma životného prostredia, začo si tiež vyslúžila ocenenie *Right Livelihood Award* (Správny život).

95. výročie narodenia Andreja Chudobu (21.11.1927)

Andrej Chudoba

Andrej Chudoba (vlastným menom Ondrej Hudoba) – slovenský prozaik, básnik a esejista. Celý jeho život je prepojený s Levicami a naším regiónom. Svoju pracovnú kariéru začal ako učiteľ, potom však prešiel rôznymi povolaniami, aby ju nakoniec aj ako učiteľ ukončil. Písanie mu bolo veľmi blízke a za svoj život toho stihol vytvoriť naozaj veľa. Svoje prvé literárne pokusy začal uverejňovať už počas štúdií v rôznych časopisoch. Knižne debutoval básnickou zbierkou v roku 1958. Do spektra jeho tvorby patrí okrem poézie aj próza a je aj autorom filmových scenárov. Jeho silný vzťah k rodnému kraju je prítomný v celej jeho tvorbe. Hlavnou témou jeho diel sú vzťahy medzi mužom a ženou, vykresľovaním ľudí

a ich citov a odohrávajú sa väčšinou vo vojnovom a povojnovom období, situované do prostredia Levíc a okolia.

Prehľad výročí osobností a udalostí na rok 2022

Rok 2022	Európsky rok mládeže
	Rok odkazu štúrovcov
26. január	100. výročie narodenia Eleny Čepčekovej
18. február	Miroslav Pius – 80 rokov
23. február	Anton Hykisch – 90 rokov
27. február	120. výročie narodenia Ľudovíta Fullu
17. marec	Daniel Šovc – 85 rokov
25. marec	80. výročie prvého transportu slovenských Židov do Osvienčimu
24. apríl	200. výročie narodenia Janka Kráľa
26. apríl	150. výročie narodenia Ľudmily Podjavorinskej
27. apríl	200. výročie narodenia Jána Palárika
28. apríl	100. výročie narodenia Kláry Jarunkovej
1. jún	200. výročie narodenia Jána Francisciho
14. jún	Mila Haugová – 80 rokov
10. august	200. výročie narodenia Jána Kalinčiaka
september	95. výročie vzniku detského časopisu Slniečko
14. november	115. výročie narodenia Astrid Lindgrenovej
21. november	95. výročie narodenia Andreja Chudobu

KALENDÁRIUM osobností a udalostí na rok 2022

Zostavila: **Ol'ga Schillerová**

Vydala: Tekovská knižnica v Leviciach

Miesto vydania: Levice

Rok vydania: 2022

Určené pre internú potrebu